

نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه له ئاستی (به‌هیز)دا بو، ناوه‌ندی شی‌اویشی (3،54) بو. پاشان ئاستی ئاسته‌نگیه‌کانی په‌یوه‌ست به مامۆستاوه له ئاستی (ناوه‌ند)دا بو، ناوه‌ندی شی‌اویشی (2،94) بو. کلیله وشه‌کان: ئاسته‌نگیه‌کان، ږیگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه، بابته‌ی جوگرافیا، قوتابخانه ئاماده‌یه‌کان.

به‌شی په‌که‌م

• پێشه‌کی

هه‌مه‌جۆری له‌شی‌وه و سه‌رچاوه و خیرایی گۆرانی مه‌عریفه‌دا، کۆمه‌لی داخوایی نویی سه‌پاندوه، که ده‌خوایی ته‌رکیز بخریته سه‌ر ئاماده‌کردنی نه‌وه‌یه‌ک توانایان هه‌بی له‌گه‌ل گۆرانکاری و نویکردنه‌وه‌ی شی‌واز و ته‌کنیکه‌کانی فی‌ربوندا بگونجین، وه‌ها بکات فی‌رخواز ته‌نیا مه‌عریفه وهرنه‌گریته، به‌لکو به‌جۆری هه‌ولی بۆ بدات به‌پالنه‌ری خۆی و به‌به‌رده‌وامی وهریگریته و هه‌مو به‌هره و توانا و ئاماده‌سازیه‌کانی وه‌به‌ره‌به‌ینیته (عبدالوهاب، 2005، 127). فی‌ربون ږۆلیکی بنه‌ره‌تیانه ده‌گریته له‌په‌ره‌پیدانی کۆمه‌لگه‌کان و بونیاتنانی نه‌وه‌کان، ولاتان گرنگی زۆر ده‌دن به‌ سیسته‌می په‌روه‌ده‌یی خۆیان و په‌ره‌ی پێده‌ده‌ن و له شی‌وازه ته‌قلیدییه‌کان (نه‌ریتییه‌کان) دورده‌که‌ونه‌وه و بیر له‌ نه‌خشه و شی‌واز و ږیگای مۆدیرن ده‌که‌نه‌وه که له‌گه‌ل پێشکه‌وتنه‌کاندا بگونجی (Clarke, 2004, 26).

بۆیه ده‌وله‌تانی پێشکه‌وتو پێداگرن له‌به‌دواداچونی فی‌ربون و قوناغه جیاوازه‌کانی فی‌ربون و به‌گرنگیه‌کی زۆره‌وه له‌و بواره‌دا کار ده‌که‌ن، به‌م پێشه‌ ده‌بینین ږۆسه‌ی فی‌رکردن ته‌نیا پشت نابه‌ستیتته شی‌وازه ته‌قلیدییه‌کان، به‌لکو له‌سایه‌ی په‌ره‌سه‌ندنی زانیاری و مه‌عریفیدا ده‌خوایی کۆمه‌لی هه‌ولی نویی زیاتر بدریت بۆ ږه‌چاوکردنی به‌هره جیاوازه‌کانی خویندکاران و به‌گه‌یشتن به‌گه‌شه‌پیدانی که‌سیتی خویندکار گه‌شه‌پیدانیکی ته‌واو له‌هه‌مو ئه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ندیدارن به‌بواری فی‌رکردنه‌وه، چونکه وه‌های لی‌هاته‌وه قبۆلکراو نییه ته‌نیا پشت به‌شی‌وازه کۆنه‌کانی پیدانی زانیاری و مه‌عریفی ببه‌ستریته، به‌لکو ئه‌م په‌ره‌سه‌ندنه به‌رده‌وامه ده‌خوایی ئاستی مامۆستا به‌رزبکریته‌وه، ئه‌وه‌ش له‌ږیگه‌ی ده‌وله‌مه‌ندکردنی به‌هه‌مو ئه‌و ئامراز و که‌ره‌ستانه‌ی که مامۆستا پێویستی پێیه‌تی تاوه‌کو بتوانی گه‌شه به‌تواناکی خویندکاران و گرنگیدانه جیاوازه‌کانیان بدات، ئه‌وه‌ش له‌ږیگه‌ی به‌کاره‌ینانی ږیگا و شی‌وازه نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌وه که گه‌ره‌نتی هاتنه‌دی ئه‌و ئامانجه ده‌کات به‌له‌به‌رچاوگرته‌ی ئه‌و ته‌حه‌دیاتانه‌ی که فی‌رخوازان ږوبه‌ږویان ده‌بیته‌وه و یارمه‌تیده‌ریان ده‌بی بۆ به‌شاریکردنی ئیجابیانه و کارایانه‌یان له‌چالاکیه جیاوازه‌کاندا (Williamet, 1998, 164).

له‌سه‌روی ئه‌وه‌شه‌وه، هه‌لسان به‌و ږۆله له‌لایه‌ن مامۆستاوه، گه‌ره‌نتی هاتنه‌دی هاوسه‌نگی له‌که‌سیتی فی‌رخوازا ده‌کات له‌ږیگه‌ی فی‌ربون و ده‌ستخستنی هه‌ر به‌هره‌یه‌ک که خویندکار پێویستی هه‌بی و به‌هره‌کانی هاوکاری ده‌که‌ن له‌هه‌مو قوناغه جیاوازه‌کانی ژیا‌نی و له‌هه‌مو بواره‌کاندا، چونکه هه‌مه‌جۆری له‌سه‌رچاوه‌کانی مامۆستایان و ڤاڤه‌کردن و شیکردنه‌وه‌یان بۆ خویندکاران، به‌شی‌وه‌یه‌کی زۆر و به‌ئیجابی ڤه‌نگدانه‌وه‌ی له‌سه‌ر

خویندکاران و ئاستی عهقلی و فیروبونیان دهی، بویه دهیینین جیبهجیکردنی ئامراز و شیوازه جیاواز و نوییهکانی وانهوتنهوه دو رۆلی گرنگ و بنهپهتیانه دهگیرن، ئەوانیش بهرزکردنهوهی ئاستهکانی بههرههێ و خویندکاران و مهعریفه جیاوازهکانیان و پینماییکردنی روحی و عهقلی و مهعریفی و ویزدانینیه لهلایهکهوه، لهلایهکی تریشهوه پاریزگاری لهپهرهسهندنه بهردهوامی کار و شارهزایی مامۆستایان دهکات بهشیوهیهکی کارایانه(محسن، 2008، 18).

• کیشهی توێژینهوهکه:

ئهو کیشهیهی که ئهم توێژینهوه توتویی دهکات، پوخت دهبیتهوه لهدهستنیشانکردنی ئهو رێگریانهی که مامۆستایان دهیین بهوهی ئاستهنگی بهردهم ئهوانه لهوهی ناتوانن رێگه نوییهکانی وانهوتنهوه پیشکesh بکهن، ههروهها پلهی ئهو هۆکارانه لهروی ئاستهنگی وههیاان کردوه پرۆسهی فیروبون تامهزرۆیانه نهبی و خویندکاران کهمهندکیش نهکن. سیستهمی فیرکردن لهدهولهته جیاوازهکانی جیهاندا ههول دهکات بۆ زیاتر پهڕهپیدانی گهیاوندی زانیارییهکان لای مامۆستایان، ئهوهش لهپێگه راپهینانیان لهسه رێگهکانی وانهوتنهوهی نوێ و هاندانیان بۆ جیبهجیکردنی ئهو رێگه و شیوازان، چونکه ئهو رێگه و شیوازان پهنگدانهوهی ئیجابییان ههیه لهسه زیاترکردنی مهعریفهی خویندکار و دهستخستنی زانسته جوربهجورهکان. له ماوهی ههستانی توێژه بهسهردانیکردنی مهیدانی بۆ ههندی له قوتابخانهکان، ئهوهش دواي ههلبژاردنیان بهشیوهیهکی ههپهههکی، توێژه ههستیکرد بهوهی که زۆرینهی مامۆستایان رێگا نویکانی وانهوتنهوه له کاتی وانهوتنهوهدا بهکارناهیین، جگه له چهند رێگاو شیوازیکی ئاسایی دیاریکراو نهبیته له وانهوتنهوهی بابتهی جوگرافیا مامۆستایانیش بهکارنههینانی رێگا نویکانیان بۆ چهند هۆکاریک گهپاندوه. کیشهی توێژینهوهکهش خستهروی ئاستهنگیهکانی بهکارهینانی رێگا نوییهکانی وانهوتنهوهیه لای مامۆستایانی بابتهی جوگرافیا له قوتابخانه ئامادهیهکانی سهه به قهزای کهلار.

• گرنگی توێژینهوهکه:

پرۆسهی وانهوتنهوه، ئهو پرۆسهیه که فیرخواز لهدوخیکی فیروبونی دیاریکراوداییه، ئامادهیی عهقلی و دهرونی ههیه بۆ دهستخستنی شارهزایی و مهعریفه و ئهو بههره و بههیانهی گونجاو بهتوانا و ئامادهیهکانی لهماوهی بونی لهژینگهیهکی فیروبوندا، بهوه ناوهڕۆکیکی باشی فیروبون و مامۆستایهکی بهتوانا و کومهلی رێگهی فیروبون بهدهستههات که گونجاوبن بۆ هاتنهدی ئامانجه و یستراوهکانی پهروهرده(مرعی والحیله، 2009، 22). رێگهی وانهوتنهوه پایهیه که لهپایهکانی پرۆسهی پهروهرده و فیرکردن، پایهکهی تریشی بریتییه لهپهگهزهکانی دیکهی پرۆگرام، پرۆسهی پهروهرده و فیرکردن ناتوانی ههیهکیک لهم پایانه پشت گوئیخات، پرۆگرام و بهرنامهکان هیه بههیهکیان نامینی ئهگهربیتو بهرێگه و شیوازیکی نمونهی جیبهجی نهکری (نهاده، 1990، 118). رێگاو شیوازه نوییهکانی وانهوتنهوهش پیکهاتهیهکی گرنگی پرۆگرامهکانی فیرکارییه. لهراستیدا گرنگه مامۆستا رێگای فیرکاری گونجاو ههلبژیریت که ببیتههوی وروژاندنی فیرخوازن و ههروهها

ئامانجى تويژينه وه كه بو زانينى:

1. ئاسته‌نگیه‌کانی به‌کارهێنانی رینگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌یه‌ لای نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ بۆ بابته‌ی جوگرافیا له قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌ قه‌زای که‌لار به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی.
2. ئاسته‌نگیه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ هه‌ر یه‌ک له‌ بواره‌کانی (رێکخستن و ئیداری قوتابخانه، په‌یوه‌ست به‌ فێرخوان و پرۆگرام، په‌یوه‌ست به‌ س‌روش‌تی رینگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌، په‌یوه‌ست به‌ مامۆستا)، له‌ تیرۆانیی مامۆستایانی بابته‌ی جوگرافیا له‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌ قه‌زای که‌لار.

• سنوری توێژینه‌وه‌که‌:

سنوری توێژینه‌وه‌که‌ دیاری کراوه به‌مانه‌ی خواره‌وه‌:

- سنوری بابته‌: بریتیه‌ له‌ رێگری و ئاسته‌نگیه‌کانی به‌کارهێنانی رینگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ له‌ تیرۆانیی مامۆستایانی بابته‌ی جوگرافیا له‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌ قه‌زای که‌لار.
- سنوری شوینی: بریتیه‌ له‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌ قه‌زای که‌لار.
- سنوری مرۆیی: پیکهاتوه له‌ نمونه‌یه‌ک له‌ مامۆستایانی بابته‌ی جوگرافیا، سه‌ر به‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سنوری قه‌زای که‌لار.
- سنوری کاتی: وهرزی یه‌که‌م بۆ سالی خویندنی (2022-2023ز) ده‌گریته‌وه‌.

• ده‌ستیشانکردنی زاراوه‌کان:

• ئاسته‌نگیه‌کان:

- ئەو ئاسته‌نگ و سه‌ختییانه‌یه‌ که‌ له‌ به‌رده‌م به‌ پێوه‌به‌ر و مامۆستایان راده‌وه‌ستن و رێگری به‌ شداریکردنیان لی ده‌که‌ن و، وه‌ها ده‌که‌ن ئامانجه‌ خوازاوه‌کانی دامه‌زراوه‌ی فێربون به‌ دی نه‌یه‌ت (مغیدی، 1997، 71).
- به‌ربه‌ست یان رێگرییه‌کی ماددی یان مه‌عنه‌وی یان ده‌رونی یان کۆمه‌لایه‌تییه‌ و وه‌ک به‌ربه‌ست ده‌که‌وێته‌ نێوان مرۆف و هاته‌نه‌دی پێویستییه‌کانی (جرجیس، 2005، 508).
- ته‌واوی ئەو ئاسته‌نگه‌ دارایی و ئیداری و هونه‌ری و کۆمه‌لایه‌تی و که‌سیانه‌یه‌، که‌ رێگرن له‌ وه‌ی که‌سی به‌رپرس ئامانجی ئەو به‌رنامه ئیداریانه‌ی به‌دییه‌تی که‌ یارمه‌تیده‌رن بۆ چاکترکردنی پرۆسه‌ی فێربون و په‌ره‌پێدانی (ایمان، 2018، 896).

پێناسه‌ی رێکاری بۆ ئاسته‌نگیه‌کان:

هه‌مو ئەو ته‌نگه‌ژه‌ و رێگریانه‌یه‌ که‌ مامۆستایان پوه‌پروی ده‌بنه‌وه‌ و به‌شیوه‌یه‌کی نه‌ریتی، کاریگه‌ری ده‌کاته‌ سه‌ر پرۆسه‌ی وانه‌وتنه‌وه‌ی بابته‌ی جوگرافیا و رێگره‌ له‌ هاته‌نه‌دی ئامانجه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌. ئەوه‌ش له‌میان‌ه‌ی وه‌لامدانه‌وه‌ی بره‌گه‌کانی ئەو راپرسییه‌دا ده‌رده‌که‌وێت که‌ توێژه‌ر بۆ ئەو مه‌به‌سته ئاماده‌ی کردوه‌.

• رینگه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌

- ئامرازىكه مامۇستا دهىگرىته بهر بۆ گهياندى ئىزمون و شارەزايىهكان به فىرخوازەكانى لههەر وانهيهك لهو وانانهى دهىلتهوه، هەر بۆيه ئىم كرداره بهويتهى پلانىكه كه مامۇستا دايدەنىت پيش چونه پۆلى خويندن و كاردەكات بۆ جيبهجيكردى لهنيو پۆلى خويندنا (عەزىن، 2014، 14).
- كۆمەلى ريشووينه كه مامۇستا و خويندكار لهكاتى وانەدا پيى هەلەستىن لهپيناو گەيشتن بهئامانجه ديارىكراوهكان (قدوره، 2009، 26).
- برىتييه له كۆمەلىك كارو چالاكى بهرنامه بۆ دارپژراو، مامۇستا له ناو پۆلدا پيى هەلەستىت، بهمه بهستى هينانهى ئامانجهكانى پرۆسهى پهروهردو فىركردن كه ئويش گۆرانكارىكردنه له مه عريفه و بيركردنه وه و هه مو لايه نه كانى ترى رهفتار (قه رهچه تانى، 2014، 14).

*پيناسهى ريكاى بۆ ريگاكانى وانهوتنهوه:

تهواوى ئىو ريشووينگرتن و چالاكيانەيه كه مامۇستاي بابەتى جوگرافيا پييهه لەستى بۆ هينانهى ئامانجهكانى وانهوتنهوهو رودانى حاله تيكى كارلىك لهنيوان خو و خويندكارهكانى لهپيناو ئاسانكردنهوى پرۆسهى فىركردنى خويندكارهكانى، بهو شيويهى كه كاردەكات لهسەر هينانهى ئامانجه فىركارى و پلان بۆ دانراوهكانى خويندن.

• ريگا تهقيديهكان:

- برىتييه له مۆدىلى پيشكهشكردى راستهوخو له پرۆسهى فىركردنا يان هەندىك جار شيوازى وانهبيژى پيدەلن، لهتاييهتمەنديهكانى ئىم ريگاىانه ئىويه كه مامۇستا كۆنترۆلى پۆل دەكات و خوشى تهوهرى فىركارىيه له پرۆسهى فىربوندا (الحوالده، 2004، 81).
- له كۆنترين ريگاكانى وانهوتنهوهن، كه له بهكارهيناناندا مامۇستا هەلەستى به گواستنهوى زانيارىهكانى ناو كتيبهكانى خويندن، بهبى هيج زيادهخستنهسەرىك و بهبى دهركهوتنى پۆلى فىرخوازان لهنيو پۆلدا (شكرى، 1992، 17).

پيناسهى ريكاى بۆ ريگا تهقيديهكانى وانهوتنهوه:

ئىم ريگاىانه به بلاوترين و كۆنترين ريگەى وانهوتنهوه دادەنريت، كه مامۇستايان له ميانەى وانهوتنهوهدا پهيرهوى دهكەن، كه له سەر بنه ماى گواستنهوى زانيارى له مامۇستاوه بۆ فىرخوازان وهستاوه بهبى بهشدارىكردنى قوتابيان لهسەر بنه ماى بهخشهرو وهرگر.

• ريگا نوييهكانى وانهوتنهوه:

- ئىو ريگەو شيوازانەيه كه فىرخواز تايادا پۆلى سەرەكى دهگيريت، بهلام مامۇستا پۆلى ئاراستهكردن و سه رهپرشتى و رينمايىكه دهگهيهنى. لهراستيدا دهركهوتنى نمونهى ئىم ريگاىانه تهنيا بههوى شۆرش له دژ ريگا كۆنهكانهوه نههاتوه، بهلكو وهك بهرهه ميكي په ره سه ندنى بيرى فەلسەفەى پهروهردەيى و كۆمەلایەتى

هاتوه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه وهک به ده مه وه هاتنو ده رکه وتنی زۆریک له بیردۆزی ده رونه ناسیی نوێ له بوا ری په روه رده دا هاتوه (ریان، 1999، 124).

- ئەو که رهسته و ئامرازانه یه که پشت ده به ستیته داهینان و به گه پخستنی ته که نه لۆژیا و پێگه کانی وانه وتنه وه له گواستنه وه ی زانیارییه کان بۆ خویندکاران و کاراییانه به گه پخستنی، تاوه کو به شیوه یه کی زۆر تر سودی لی ببینریت (اسماء، 2002، 873).

پیناسه ی ریکاری بۆ پێگا نوییه کانی وانه وتنه وه:

ئەو پێگایانه ن که له کاتی به کارهینانیدا فیرخوازان پۆلیان له نیو پۆلدا ده رده که ویت، و پشت ده به ستیت له سه ر داهینان و بیرکرده وه و ریکخستن و ته که نه لۆژیاو پێگا کانی کارلیکردن له گواستنه وه ی زانیارییه کان بۆ فیرخوازان به شیوه یه کی کارا.

به شی دوهم

چوارچیه ی تیوری و توێژینه وه کانی پیشوتر:

• چه مکی پێگه کانی وانه وتنه وه:

پێگه کانی وانه وتنه وه به یه کی که له و رپوشوینانه ی نیو پۆل داده نریت که مامۆستا له پلانی وانه وتنه وهیدا دایده نیت، پۆلیکی بنه پتیانه و گرنگ ده گیریت له خستنه به رباسی ماده ی زانستی و ریکخستنی به شه وانه، بێگومان ئامرازیکی پێویست و گرنگه بۆ هینانه دی ئامانجه گشتی و تاییه تییه کانی په روه رده.

پێگه کانی وانه وتنه وه ده ناسریت به وه ی، کۆمه لی نمونه ی ره فتاریی دوباره کراوه که گونجاوه به فیرکردنی هه ندی بابه ت، ده کری زیاتر له مامۆستایه ک بۆ ئەنجامدانی فیربون، جیه جیه بکه ن و به کاریبهین، هه روه ها ده ناسریت به وه ی، ئەو میتوده یه که مامۆستا ده یگریته به ر بۆ گه یاندنی ئەوانه ی له کتییی خویندنگا یان پرۆگرامی خویندندا هاتون له مه عریفه و زانیاری و به ره و چالاکییه کان به شیوه یه کی ساده و ئاسان به فیرخوازان، به جو ری ئەم پێگه ی وانه وتنه وه یه گه رهن تی ئاویته بونی کاری نیوان مامۆستا و خویندکاران و نیوان خویندکاران و وانه کانی خویندندا بکات، هه مو ئەوانه به رپێژه یی ده بیته هۆکاری گۆرانکاری ئیجابیی هه میشه یی له ره فتاری فیرخوازا (دروژه، 2000، 176).

لیره دا پونده بیته وه که پێگه کانی وانه وتنه وه، شیواز و رپوشوینی نیو پۆلی جیاوازه که مامۆستا پلانی بۆ داده نیت و جیه جیه ده کات له پێگه ی گواستنه وه ی مه عریفه و زانیارییه کان به خویندکاران، ئەوه ش به شیوازی که ره رهن تی ئاویته یی نیوانیان بکات و فیربونی ئاره زو کراو به دیبیت (عبد السلام، 2006، 89).

• کاره کته ره کانی هه لبژاردنی پێگای وانه وتنه وه، له گرنگترین ئەو کاره کته رانه ش، ئەمانه ی خواره وهن:

1. ئامانجه خوازراوهكان: ههلبژاردنی رینگه‌ی وانه‌وتنه‌وه، په‌یوه‌سته به‌ئامانجه‌کانی فیرکردنه‌وه، هه‌ر رینگه‌یه‌ک به‌شداره له‌هینانه‌دی کۆمه‌لی ئامانجی دیاریکراو. بۆ به‌هره‌کانی خویندکار پیویسته رینگه‌یه‌ک هه‌لبژێردریت که گونجاو بی له‌گه‌ل ئامانجا، وه‌ک رینگه‌ی چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کان.
2. ئاستی فیرخوازن: پیویسته له‌رینگه‌ی وانه‌وتنه‌وه‌دا جیاوازی نیوان فیرخوازن ره‌چاوبکریت له‌روی فیربون و شیوازه‌کانی بیرکردنه‌وه، هه‌روه‌ک چۆن ره‌چاوی ته‌مه‌ن و ره‌گه‌ز و پاشخانی کۆمه‌لایه‌تیان ده‌کریت.
- 3- ناوه‌پۆکی زانستی وانه و سروشتی وانه‌که: ناوه‌پۆک کاریگه‌ریی هه‌یه له‌هه‌لبژاردنی رینگه و شیوازی وانه‌وتنه‌وه‌دا، چونکه هه‌مو وانه‌یه‌ک ناوه‌پۆک و تایبه‌تمه‌ندیی خۆی هه‌یه. ئه‌گه‌ر وانه‌که هه‌مه‌جۆر بی، پیویسته رینگه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ش هه‌مه‌جۆر بی به‌جۆری له‌گه‌ل سروشت و ناوه‌پۆکی وانه‌که‌دا بگونجی.
4. پالنه‌ره‌کانی خویندکاران: واته‌ په‌ره‌پیدانی ئاره‌زو‌ه‌کانی خویندن لای خویندکار، بۆیه پیویسته شیوازه‌که ناوازه و به‌جوله‌هینه‌ر بی بۆ پالنه‌ی خویندکاران تاوه‌کو ئامانجه ویستراوه‌کان بینه‌دی.
5. توانا ماددیه‌یه ره‌خساوه‌کان: پیویسته مامۆستا ئه‌و توانا ماددیه‌یه بزانی که له‌به‌رده‌ستیدا، چونکه به‌و زانینه بۆی ئاسان ده‌بی رینگه‌ی گونجاو هه‌لبژێری.
6. هه‌لسه‌نگاندن: پیویسته هه‌لسه‌نگاندنی خۆی خویندکاران و خودی ئه‌و ئه‌نجامانه بکریت که پێیده‌گه‌ن و له‌داهاتودا سودی لیده‌بینن (عبد الحکیم، 2008، 110).

• تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی رینگه‌ی باش له‌وانه‌وتنه‌وه‌دا:

1. ره‌چاوی تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی فیرخواز و قوناغه‌کانی گه‌شه و چه‌زه‌کانیان بکات.
2. پشت به‌ستبیت به‌ تیۆرو یاسا‌کانی فیربون.
3. ره‌چاوی تایبه‌تمه‌ندییه جه‌سته‌یی و عه‌قلیه‌کانی فیرخوازن بکات.
4. ره‌چاوی ئه‌و ئامانجه په‌روه‌رده‌ییانه بکات که چاوه‌روان ده‌کریت لای له‌فیرخوازن به‌دیین.
5. ره‌چاوی سروشت و باب‌ه‌تی ماده‌ی خویندن بکات.
6. رینگه‌یه‌ک بیت بیرکردنه‌وه لای فیرخوازن گه‌شه‌پێ بدات.
7. ده‌رفه‌تدان و به‌شداریکردنی خویندکاران له‌ چالاکیه‌کاندا (الحریری، 2010، 50).

• پۆلێنکردنی رینگه‌کانی وانه‌وتنه‌وه به‌ پێی پۆلێنه نوێیه‌کان:

رینگا‌کانی وانه‌وتنه‌وه بۆ سێ به‌ش پۆلێن ده‌کرین به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی:

- 1- کۆمه‌له رینگه‌یه‌ک ته‌نیا پشت ده‌به‌ستنه توانای مامۆستا و بریتیه له‌رینگه‌کانی وتنه‌وه (وتاری، کۆر به‌ند، شیعر، چیرۆک)

2- کۆمه‌له‌ ڕیگه‌یه‌کی تر پشت ده‌به‌ستنه‌ توانای مامۆستا و خوێندکار که بریتیه‌ له‌ ڕیگه‌ی گفتوگۆ و دۆزینه‌وه‌ (هه‌له‌ینجاندن و وردکردنه‌وه‌، گفتوگۆ، فێربونی ده‌سته‌جه‌مه‌ی، ڕیگه‌ی گه‌رده‌لولی می‌شک، فێربون به‌ ڕیگه‌ی بیرکردنه‌وه‌)

3- کۆمه‌له‌ ڕیگه‌یه‌کی تر که ته‌نیا پشت ده‌به‌ستنه‌ توانای فێرخوازان (تویژینه‌وه‌کان، فێربونی پرۆگرامکراو، فێربونی خودی، فێربون به‌ یارمه‌تی کۆمپیوتەر، فێربون به‌ ڕیگای جانتای فێرکاری) (قدوره‌، 2009، 27).

• ڕیگه‌ نوێیه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌

له‌ گه‌ل هاتنی سه‌ده‌ی بیسته‌مدا ڕیگاو شیوازه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ پیشکه‌وتنی گه‌وره‌یان به‌خۆیانه‌وه‌ بینی و هۆکاری ئه‌مه‌ش ئه‌و پیشکه‌وتنه‌ گه‌وره‌یه‌ بو که هه‌مو کایه‌کانی ژیا‌نی گرت‌ه‌وه‌، بۆئه‌وه‌ی دامه‌زراوه‌کانی په‌روه‌رده‌ هاوسه‌نگ بن له‌گه‌ل ئه‌م پیشکه‌وتنه‌دا، ده‌بو هه‌ول‌بدن بۆ ئاماده‌کردنی نه‌وه‌یه‌ک که به‌م گه‌شه‌ سه‌ندانه‌وه‌ کاریگه‌رییه‌ت (الأحمد، 2001، 93).

له‌کاتی قسه‌کردن له‌باره‌ی پرۆسه‌ی فێرکردنه‌وه‌، ئه‌وه‌ له‌بیری گوێگه‌دا دروست ده‌بی پرسی "مه‌به‌ست به‌ وانه‌وتنه‌وه‌ چیه‌؟ بۆ وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌و پرسیاره‌ کۆمه‌له‌ پێناسه‌یه‌ک هه‌یه‌، ساده‌ترینیان ئه‌مه‌یه‌: کۆمه‌لێ له‌و ڕێوشوێنگرتنه‌یه‌ که له‌شیوه‌ی کۆمه‌لێ گه‌یاندندا مامۆستا پیشکه‌وتنی ده‌کات تاوه‌کو به‌هۆیه‌وه‌ به‌سه‌رکه‌وتنه‌وه‌ پرۆسه‌یه‌کی فێرکردن بێته‌دی و خوێندکار له‌میانیدا به‌ به‌کارهێنانی کۆمه‌لێ شیوازی هه‌مه‌جۆر سودی لی بینی. له‌سه‌ر مامۆستای سه‌رکه‌وتو پێویسته‌ ئه‌و ڕیگه‌ و شیوازه‌ی وانه‌وتنه‌وه‌ ده‌ستنیشان بکات، که یارمه‌تی ده‌دن به‌ئاسانی پرۆسه‌ی فێرکردن ئه‌نجام بدات و ئامانجه‌ په‌روه‌رده‌یه‌ی و یستراوه‌کان بێته‌دی. له‌به‌رئه‌وه‌ی گۆران و په‌ره‌سه‌ندن سروشتیکه‌ له‌سروشته‌کانی ژیا‌ن، ئه‌وه‌ پێویستی کردوه‌ په‌ره‌ به‌فێربون بدیت و ئامراز و ڕیگه‌کانی گۆرانکارییان به‌سه‌ردا بێت تاوه‌کو له‌ ڕیگه‌ی راسته‌وخۆوه‌ که ته‌نیا پشت ده‌به‌ستیه‌ گواستنه‌وه‌ی زانیاری له‌ مامۆستاوه‌ بۆ خوێندکار، بگۆڕی بۆ کۆمه‌لێ ڕیگه‌ و شیوازی نوێ و داھینه‌رانه‌ که خوێندکار تیايدا به‌ شیکێ بنه‌په‌تی ئه‌و پرۆسه‌یه‌ بیت و به‌ شداربی له‌گه‌ران به‌دوای زانیارییه‌کان و ده‌ستخستنی. به‌ پێی زانیارییه‌کانی توێژه‌ر هه‌رچه‌ند مامۆستایان جه‌ختیان له‌ زۆریک له‌ ئاسته‌نگی و ڕیگه‌یه‌کان ده‌کرد له‌ به‌کارهێنانی ڕیگا نوێیه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌دا، به‌لام ئه‌و ڕیگا نوێیانه‌ی که زیاتر بۆ بابته‌ی جوگرافیا له‌ قوتابخانه‌ ئاماده‌یه‌یه‌کانی سنووری قه‌زای که‌لاردا به‌کارده‌هاتن، زیاتر خۆیان ده‌بینیه‌وه‌ له‌ ڕیگاکانی فێربون به‌ ڕیگای هه‌ره‌وه‌زی و ڕیگای فێربونی ئه‌لیکترۆنی که ئه‌ویش به‌کارهێنانی که‌ره‌سته‌ نوێیه‌کانی ته‌کنۆلۆژیا، وه‌کو کۆمپیته‌ر و ئه‌نته‌رنه‌ت و نیوه‌نده‌ هه‌مه‌جۆره‌کانی خستنه‌په‌ری له‌خۆده‌گرت (نعمان، 2012، 29).

• هه‌ندێ له‌ ڕیگه‌ نوێیه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌

ڕیگه‌ نوێیه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ له‌سه‌رده‌می نوێدا هه‌مه‌جۆر بونه‌، له‌وانه‌ش:

• ڕیگای فێرکردنی ئه‌لیکترۆنی

شیواز وږیګه‌ی فیږبونی ئه‌لیکترونی، شیوازيکی فیږبونه به به‌کاره‌یتانی که‌رسته نوییه‌کانی ته‌کنه‌لوژیا، وه‌ک کومپيو‌تەر و ئیږته‌رډیټ و نیو‌هنده هه‌مه‌جوړه‌کانی خستنه‌ږو، چونکه هه‌موی یان یه‌کيک له‌و ئامرازانه به‌کارده‌ییريټ تاوه‌کو به‌که‌مترین کات و تیچو زانیاریی به‌خویندکاران بگه‌یه‌نريټ، جا له‌دوره‌وه بی یان له‌ږیګه‌ی نیو پۆل. وه‌ک پډشتر باس کړا، ئه‌م شیوازه له‌پروسه‌ی فیږکردندا به‌کات و شوینه‌وه په‌یوه‌ست نییه، ده‌رفه‌ت به‌خویندکار ده‌دات تاوه‌کو بو زیاتر له‌جاريک وانه‌که‌ی دوباره بکاته‌وه تاوه‌کو باش له‌زانیارییه‌که بگات، پاشان هه‌ستی شه‌رم لای هه‌ندی خویندکار ناهیلئ، هه‌روه‌ها له‌بارگرانیی خویندنگا و ماموستا که‌م ده‌کاته‌وه (عبدلطف، 2008، 471).

• **ریگای فیرکردن به هرهوهزی**

فیربونی ههروهه‌زی یه‌کیکه له پێگاکانی فیربونی ئامانجدار که خوێندکاران تیایدا بۆ کۆمه‌ڵی گروپ دابه‌ش ده‌کری، هه‌ر گروپێک ئه‌ندامه‌کان پێکه‌وه تاوتوێی شته‌کان ده‌که‌ن بۆ گه‌یشته‌ ئه‌و ئامانجه‌ی که مامۆستا دایناوه. ئه‌م پێگایه‌ تایبه‌تمه‌نده‌ به‌وه‌ی چه‌زی هاوکاری و هه‌روهه‌زی و کارکردن به‌گیانی تیمه‌وه له‌خوێندکاردا گه‌شه‌ پێ ده‌دات، خوێندکاری لاوزان ده‌دات بۆ تێکه‌ڵبون له‌گه‌ڵ هاوپۆله‌کانی تاوه‌کو گه‌شه‌ به‌خۆی بدات و له‌شاره‌زاییه‌کانی ئه‌وانی تر سود بیه‌نی، هه‌روه‌ک کار ده‌کات له‌سه‌ر به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی ده‌سته‌هاتی ئه‌کادیمی خوێندکار و گیانی کتێرکێ ئیجابیی له‌نتۆ خوێندکاراندا به‌لاوه‌که‌ته‌وه‌ (عبدلطیف، 2008، 476).

• ریگای یاریکردن

ئەم رېڭايە بەيەكەڭ لەدىيارترىن رېڭاگان دادەنرئەت كە رەچاوى ساىكۆلۆژىيائى فېرخوازان دەكات. يارىي ماددەيەكى فېركارىي كارا پىكدەهينئى لەهينانەدى ئەو ئامانجە پەرورەدەييانەي پەيوەندىدارن لەگەشەپېئدانى بىركردنەو و كەسىتتى منداڤا. يارىيە فېركارىيەكان ئامانجى هينانەدى كەشيككى فېركارىي تاقانەيان هەيە كە كەيفكردن لەگەڭ دەستەهاتى زانستىيدا ئاويته دەبى، وەها دەكات خويندكار هەست بەتامەزرۆيى و خۆشيبى بكات، چونكە يارىكردنەكان دەوەستتەو سەر كىبرىكى بۆ بردنەو بەسەر لايەنەكەي تردا. ئەم شىوازە تايبەتمەندە بەوەي يارمەتیی خويندكار دەدات بۆ چالاككردنى جەستەي و گەشەكردنى ماسولكەكانى، لەنیشانەكانى هەندى نەخۆشى دەرونيى كەم دەكاتەوە نمونەي شلەژان و پارايى و داخرانى هەندى خويندكار و تامەزرۆيى خويندكار بۆ پرۆسەي خويندن زياتر ئەكات و دەرفەتى گەشەي خەيالكردن و بىركردنەوەي داھينەرانەي خويندكاران زياتر ئەكات، تەنانت يارمەتى خويندكارە نالەبارەكانيش دەدات لەرېڭاي يارىكردنەوە ھاوبەشيبەكى ئىجابىيان هەبى لەتەكەلۆنى كۆمەلەبەتيدا (عبد الطيف، 2008، 27).

● رېځايې رۆلېينين

ئەم شىۋازە بەيەكەك لەو شىۋازە چاكانە دادەنرەيت كە سەردەمى نوڧ دەريھاو يىشتو، خوڧندكار لەنوڧ وتوڧژىكى نواندندا كۆمەلڧ رۆلڧ ديارىكارو دەگىرەيت، ئەو ەش بۆ لاسا يىكردنەو ەي واقع بەگە يىشتن بۆ ەينانە ەي كۆمەلڧ ئامانجى ديارىكارو لە چوارچىۋەي كۆمەلڧ پىۋەرى ديارىكارو دا. ئەم شىۋازە تادىبەتمەندە بەو ەي،

پالنه‌ری فیروبون لای خویندکاران زیاتر دهکات و هانیان ده‌دات بۆ شیکردنه‌وه و بیرکردنه‌وه، ره‌وشتی وتوژ و گویرتینان تیدا دروست دهکات، هه‌روه‌ها سیسته‌م و ره‌چاوکردنی ریزبه‌ندی، هه‌روه‌ک به‌ئامرازیکی چاکیش داده‌نریت له‌چاره‌سه‌رکردنی هه‌ندی کیشه‌ی ده‌رونی لای توژی گۆشه‌گیر و شه‌رمی خویندکاران، یارمه‌تییان ده‌دات بۆ هاوکاریکردن و کارکردن به‌گیانی تیم و ده‌سته‌جه‌معی (نعمان، 2012، 40-41).

• ریگای یه‌که‌کان:

یه‌که‌یان به‌ش شیوازیکی ریکخستن و دانانی پروگرامه جیاوازه‌کانی خویندن و ریگایه‌کی وانه‌وتنه‌وه‌یه، ریگای یه‌که‌کان ناوه‌ندیکه له‌نیوان ریگای پروژهی (کلباتریک) و ریگای وانه‌وتنه‌وه‌ی (هی‌بارتی ئەلمانی)، دامه‌زێنه‌ری ریگای یه‌که‌کان (هنری موریسون)، ئامانجی سه‌ره‌کی ئاراسته‌کردنی فیرخوازان به‌هه‌ولدان و ئەنجامدانی چالاکی، تاكو ئەوه‌ی ده‌خوینن بێت به‌به‌شیک له‌بونیادی مه‌عریفیان و له‌یادیان نه‌چیته‌وه (حه‌مه‌دمین، 2014، 145).

• ریگای پروژه

له‌ریگای پروژهدا خویندکار پشت به‌خۆی ده‌به‌ستێ بۆ ده‌ستخستنی زانیاری و گه‌ران به‌دوای زانیارییدا، ته‌واوی پشت به‌ستنی به‌مامۆستاکی نییه، پۆلی مامۆستا لێره‌دا کورت ده‌بێته‌وه سه‌ر ئاراسته‌کردن و رێنمایی پێدان. ئەم شیوازه تایبه‌تمه‌نده به‌وه‌ی خویندکار خۆ ده‌گریت به‌گه‌رانی تۆکمه و هه‌لگرتنی به‌رپرسیاریتی و هه‌ول و تیکۆشان له‌کاردا، ئەمه و سه‌رباری پاهینانیان له‌سه‌ر مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل ئەو کیشه و گرفتانه‌ی دیته‌رییان و پێوست بکات به‌ته‌نایی پوه‌پوی ببنه‌وه (محسن، 2008، 334-335).

• ریگای دۆزینه‌وه

ئەم ریگایه‌ گرنگی به‌فیکر و عه‌قلی خویندکار ده‌دات، ده‌رخستن و هه‌ها ده‌خوای تاک دوباره زانیاریه‌کانی پێشو ریکبخته‌وه و به‌شیوازیکی سودی لێ بینی تواناداری بکات په‌ی به‌کۆمه‌لێ په‌یوه‌ندی و راسته‌قینه‌ی نوێ ببات که پێشتر لای زانراو نه‌بوه. تایبه‌تمه‌نده به‌وه‌ی، چالاکی خویندکار له‌فیروبوندا زیاتر دهکات و توانای پشت به‌خۆ به‌ستنی گه‌شه‌پێده‌دات، وه‌های لێ دهکات له‌کاتی دۆزینه‌وه‌ی شتیکی نویدا خویندکار هه‌ست به‌چێژ و خۆشی بکات، توانا عه‌قلیه‌کانی بۆ گه‌شه‌پێده‌دات له‌شیکردنه‌وه و پیکه‌یتان و هه‌له‌سه‌نگاندن (محسن، 2008، 460).

• توژی نه‌وه‌کانی پێشو:

1- توژی نه‌وه‌ی (الرواضیه، 2003)، به‌ناونیشانی (ئهو ئاسته‌نگانه‌ی که‌پیرگی ده‌کن مامۆستایانی بابته‌کۆمه‌لایه‌تیه‌کان ریگه‌نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه جێبه‌جێ بکه‌ن بۆ قوناغی فیروبونی بته‌رته‌ی له‌ئوردن)، ئامانجی ئەم توژی نه‌وه‌یه ناسینه‌وه‌ی ئەو ئاسته‌نگانه‌یه له‌سایه‌ی بونی هه‌ندی گۆرپانکاری دیموگرافیدا له‌وانه‌ش جووری کۆمه‌لایه‌تی و پله‌ی زانستی و شاره‌زایی. توژی نه‌وه‌ی بۆ کۆکردنه‌وه‌ی داتا‌کانی پشته‌ی به‌ست به‌فۆرمیکی راپرسی

که (30) برگی له خوگرت و دابهش بو به سهر چوار ته وهردا، نمونه ی توژیینه وه که (273) ماموستای بو هردو رهگهز له خوگرتبو. دهرئه نجامه کانی توژیینه وه که دهریخست که ئاسته نگییه کانی به کارهینانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه لای نمونه ی توژیینه وه که به شیوه یه کی گشتی له پله یه کی به هیزدایه، که له ویدا کومه لی ئاسته نگ هیه ناهیلن ئه و ستراتیژی ته نویانه به کاربهینریت، که خوی ده بینیته وه له سروشتی سیستم وژینگه ی خویندن (الرواضیه، 2003).

2- توژیینه وه ی (النشیف، 2008)، به ناویشانی (ئاسته نگییه کانی به کارهینانی ریگا نوییه کان له وانه وتنه وه ی بابه ته کومه لایه تیه کان بو قوناغی بنه پرتی له کوماری یه مه ن)، ئامانجی توژیینه وه که بو زانیی ئاستی ئاسته نگییه کانی به کارهینانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه ی بابه ته کومه لایه تیه کان بو قوناغی بنه پرتی بو له کوماری یه مه ن، سامپلی توژیینه وه که (270) ماموستای بو هردو رهگهز له خوگرتبو. فورمی راپرسی توژیینه وه که (81) برگی له خوگرتبو، دابهشکرا بو به سهر چوار ره هه ند ئه وانیش (ئاسته نگییه کان که په یوه ندییان به ماموستاوه هه بو، ئه و ئاسته نگانیه ی په یوه ندییان به فیرخوازه وه بو، کومه لیک تر له و ئاسته نگیانه ی که په یوه ندییان به ژینگه ی فیرونه وه هه بو). توژیینه وه که به م ئه نجامانه ی خواره وه گه یشت: زورترین ئه و ئاسته نگانیه ی نه یانه یشتوه له قوناغی بنه پرتیدا ریگه نوییه کانی وانه وتنه وه جیه جیکریت له بابه ته کومه لایه تیه کان، په یوه ندییان به پرۆگرامه وه هه بو پاشان په یوه ندیان به ماموستاوه بو، له ره هه ندی په یوه ندیداریش به فیرخوازه وه: که می گرنگیدانی خویندکار به و ئه رک و کارانه ی که ریگا نوییه کان دهیخوان، هه روه ها لاوازی پاشخانی مه عریفی و پۆشنیری فیرخوازان. له ره هه ندی په یوه ندیدار به ژینگه ی فیرونیش هه وه: خویندنگاکان پیوستیان به و کتبخانه هیه که کومه لی سه رچاوه یان تیدا هیه، هه روه ها فره هم نه بونی ئامرازه فیرکاریه کان و نه بونی شوینی گونجاو له خویندنگاکان بو ئه نجامدانی ئه و چالاکیانه ی که شیواز و ریگه نوییه کان دهیخوان (النشیف، 2008).

3- توژیینه وه ی (المقاطی، 2018) به ناویشانی (ئاسته نگییه کانی جیه جیکردنی ستراتیژه نوییه کان له وانه وتنه وه ی بریارلیدراوه کانی زانسته شه رعییه کان بو قوناغی دواناوه ندی له پروانگه ی ماموستایانه وه)، ئامانجی ئه م توژیینه وه یه، ناسینی ئه و ته هدی و ته نگه ژانه بو که پوه پوی ماموستایان ده بوه وه، له جیه جیکردنی ستراتیژی ته نوییه کانی وانه وتنه وه ی زانسته شه رعییه کان له قوناغی دواناوه ندی. ئه م توژیینه وه یه پشتی به ست به فورمیکی راپرسی که (32) برگی له خوگرتبو، هه روه ها توژهر هه ستا به به کارهینانی به رنامه ی (SPSS) بو شیکارکردنی ئاماری له توژیینه وه که دا. دهرئه نجامه کانی توژیینه وه که دهریخست که ئاسته نگییه کانی به کارهینانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه لای نمونه ی توژیینه وه که به شیوه یه کی گشتی له پله یه کی به هیزدایه، که کومه لی ئاسته نگ هیه ناهیلن ئه و ستراتیژی ته نویانه به کاربهینریت، هه ندیک له و ئاسته نگیانه ش په یوه ندیدارن به ماموستا و کومه لیک تریشیان په یوه ندی به فیرخوازه وه هیه، هه ندیکشی دیکه شیان په یوه ندی به ژینگه ی فیرونه وه هیه (المقاطی، 2018).

4- **تویژینه وهی (سماره، 2018)** به ناو نیشانی (واقع و ئاسته نگه کانی به کارهینانی ستراتیژییه ته کانی فیروبونی چالاک لای مامۆستایانی زانسته کان بۆ قوناغی دواناوهندی له ئوردن)، ئامانجی ئهم تویژینه وهیه، دهستنیشانکردنی ئاستی به کارهینانی ستراتیژییه تی فیروبونی چالاک بو وهک یه کیک له ستراتیژییه ته کانی فیروکردنی نوێ و دهرخستنی ئهو ئاسته نگانه ی بوار به وه نادهن به کاربهینریت. نمونه ی تویژینه وه که پیکهاتبو له (344) مامۆستا له ههر دو رهگهز که مامۆستای مادهیی زانستی زهوی بون، ئامرازی تویژینه وه که پیکهاتبو له ئاماده کردنی فورمیک که (30) برهگه ی له خوگرتهو و دابه شبو به سهر چوار بواردا، ههروه ها توێژهر ههستا به به کارهینانی بهرنامه ی (SPSS) بۆ شیکارکردنی داتا کانی تویژینه وه که وهکو ئامرازیکی ئاماری به کارهینراو، ئه نجامه کان به وه گه یشتن تیروانیی مامۆستایان بۆ به گه رخستن و به کارهینانی ستراتیژییه ته کانی فیروبونی چالاک به پله ی مامناوهند بو، له کاتیکدا تیروانیان بۆ ئاسته نگه کانی به کارهینانی فیروبونی چالاک له پله یه کی زۆر به هیزدا بو، توێژهر له دهرئه نجامه کانی تویژینه وه که وه چهند پاسپارده ییه کی خسته رو له وانه ش، پێویسته کاری به ردهوام بکریت بۆ په ره پیدانی به هره ی مامۆستایان سه بارهت به به کارهینانی رینگه نوێیه کانی وانه و ته وه و فره اهه مکردنی ژیرخانی پێویست بۆ ئهو مه به سته (سماره، 2018).

به شی سییه م

لایه نی مه یدانی تویژینه وه که

رێبازی تویژینه وه که

رێبازه زانستییه کان پۆلین ده کرین بۆ چهند جوړیک، ههر تویژینه وه ییه ک رێبازی تایبهت به خوێی پێویسته له کاتی ههنگاوه کانی تویژینه وه که دا، لێره دا توێژهر ههستاوه به ههلبژاردنی رێبازی وهسفی (په سنی)، که له گه ل ناوه روک و ئه نجامه کانی تویژینه وه که دا گونجاوه. رێبازی وهسفی بۆ ئهو تویژینه وانه گونجاوه که دهکولیته وه له دیارده ییه ک یان کیشه یه ک.

کۆمه لگه ی تویژینه وه که

لێره دا کۆمه لگای تویژینه وه که مان بریتییه له کۆمه لگاییه کی سنوردار واته ژماره و پیکهاته و رهگهزو توخمه کانی کۆمه لگا به تهواوی دیاریکراوه و له ناو ئهو چوارچێوه دیاریکراوه دا توێژهر نمونه ی تویژینه وه که ی ههلبژاردوه. کۆمه لگای تویژینه وه که ش پیکهاته وه له مامۆستایانی بابه تی جوگرافیا له قوتابخانه ئاماده ییه کان سه ر به قه زای که لار که ژماره ییان خو ی ده بینیته وه له (122) مامۆستا (شوانی، 2015، 249)

نمونه ی تویژینه وه که

نمونه ناسراوه به وه ی که به شیکی کۆمه لگا که پیکدینیت، نمونه ش له کۆمه لگا وه وهرده گیریت به گویره ی رێساو رینگای زانستی، که نوینه رایه تی راستگو یانه ی کۆمه لگا که بکات، توێژهریش ههستاوه به ههلبژاردنی نمونه یه کی

هاوشیوه به گویرهی کومه لگای توژیینه وهکه، واته هه لباردن (40) ماموستای بابتهی جوگرافیا له قوتابخانه ئامادهییهکانی سهر به قهزای که لار به شیوهیهکی ههرمهکی چینایهتی بو ههر دو رهگهز به شیوهیهک (28) له رهگهزی نیر و (12) له رهگهزی می. ههر وهک له خشتهی ژماره (1) خراوته پرو:

خشتهی (1) رهگهز و ئاستی دهستکهوتی خویندن و سالانی خزمهت لای نمونهی توژیینه وهکه

گوپاوهکان	ئاستی گوپاوهکان	دوباره بوهکان	رێژهی سهدی
رهگهز	نیر	28	70%
	می	12	30%
ئاستی ئهکادیمی	بکالوریۆس	38	95%
	دبلۆمی بالا	—	—
	ماستهر	2	5%
	دکتۆرا	—	—
سالانی خزمهت له پرۆسهیی وانهوتنه وهدا	که متر له 5 سال	—	—
	5 – 10 سال	6	15%
	10 سال زیاتر	34	85%

ئامرازی توژیینه وهکه:

به مه به سستی به دیهیتانی ئامانجهکانی توژیینه وهکه، توژیهر توانیویهتی سود له لایهنی تیوری توژیینه وهکه، هاوکات توژیینه وهکانی پیشو له بوارهکانی پهروهردن و پرێگاکانی وانهوتنه وه به تایبتهت ههریهک له توژیینه وهکانی (حهجوج، 2020) و (عبدالکریم، 2008) وهربگریت، دواتر توژیهر ههستا به ئامادهکردنی برهگهکانی فۆرمی راپرسی توژیینه وهکه به شیوهیهکی سههرتای، به جوړیک ئاستهنگییهکانی په یوه ست به به کارهیتانی رێگا نوییهکانی وانهوتنه وه دابهشکرا به سهر چوار ته وهردا ئهوانیش:—

1. ئاستهنگییهکانی په یوه ست به ریکخستنی قوتابخانه وه

2. ئاستهنگییهکانی په یوه ست به فیرخواز و پرۆگرام

3. ئاستهنگییهکانی په یوه ست به سروشتی رێگاکانی وانهوتنه وه.

4. ئاستهنگییهکانی په یوه ست به ماموستاوه

له دیزاینکردنی ئامرازی توژیینه وهکه دا، توژیهر پشتهی به ست به پیوهری (لیکهرتی پینجی)، به م شیوهیه (به رادهیهکی زور به هیز له گه لیدام، به هیز، ناوهند، لاوان، زور لاوان)، نمره ی برهگهکانیش له پیوهره که دا به م

شـيـوهـيـه بـو، ژماره (5) بۆ به پـادـهـيـهـكـي زۆر به هـيـز له گـهـلـيـدام، ژماره (4) بۆ زۆر به هـيـز، ژماره (3) بۆ ناوهـند، ژماره (2) بۆ لاواز، ژماره (1) بۆ زۆر لاواز.

پـيـنـجـهـم: راسـتـگـۆـي ئامـرازـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه

مه به سـت لـي ئـهـوـهـيـه كـه تـيـسـت و ئـهـزـمـونـي فـيـرـكـردن ئـهـو شـتـانـه بـيـئـوي، كـه بۆ پـيـوانـه كـردـنـيان ئامـادـه كـراوه، هـهـرـوـهـا جـگـه لهـو ئامـانـجـانـهـي رـهـچـاو كـراون، هـيـچ ئامـانـجـيـكـي دـيـكـه نهـپـيـوي. بۆ گـهـيـشـتن به راسـتـگـۆـيـش يـهـكـيـك لهـم رـيـگـهـيـانـهـي خـوارـهـوه به كـاردـيـت بۆ هـهـر تـوـيـژـيـنـهـوـهـيـه كـ ئـهـوانـيـش راسـتـگـۆـي (رـواـلـهـتي، سـهـنگ، ناوهـرـۆـك، بـونـيـادـنـان) (عهـدهـس، 2013، 419)، له پـيـناو دـلـيـابـون له راسـتـي و دروسـتـي بـرـگـهـكان، تـوـيـژـهـر هـهـسـتا به هـهـلـبـژـاردـنـي راسـتـگـۆـي رـواـلـهـتي (صـدق الظـاهـري)، جـابـۆ دـلـيـابـون له راسـتـگـۆـي بـرـگـهـكان، تـوـيـژـهـر فـۆـرمـي راپـرسـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـي خـسـتـهـبهـرـدهـسـت (5) له پـسـپـۆـرانـي بـوارـهـكانـي دـهـروـنـزانـي و پـهـرـوهـدـهـي و رـيـگـاـكانـي وانهـوتـنـهـوه، پـسـپـۆـرانـيـش به پـيـيـي شـارهـزـاي خـۆـيان له بـوارـهـكـدا هـهـسـتا به خـسـتـهـهـروـي تـيـبـيـني و بۆـچـونـهـكانـيان لهـسـهـر بـرـگـهـكانـي فـۆـرمـي راپـرسـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه، به پـشـت بهـسـتن به تـيـبـيـني و بۆـچـونـهـكانـي پـسـپـۆـران، بۆ راسـتـكـردـنـهـوه و رـيـخـسـتـنـي هـهـنـدـيـك له بـرـگـهـكان، تـوـيـژـهـر هـهـسـتا به راسـتـكـردـنـهـوهـي هـهـنـدـيـك له بـرـگـهـكان و بهـشـيـوهـي كـۆـتـاي بـرـگـهـكانـي فـۆـرمـي راپـرسـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه (23) بـرـگـهـي له خـۆـگـرت، كـه دابهـش بو بۆ چـوار تهـوهـر ئـهـوانـيـش، هـهـريـهـك له ئاسـتـهـنـگـيـهـكانـي (پـهـيـوهـسـت به رـيـخـسـتـنـي قـوتـابـخـانه، پـهـيـوهـسـت به مامـۆـسـتا، پـهـيـوهـسـت به فـيـرـخـواـز و پـرـۆـگـرام كـه هـهـريـهـكـهـيان له 6 بـرـگـه پـيـكـهـاتـبو، به لـام ئاسـتـهـنـگـيـهـكانـي پـهـيـوهـسـت به رـيـگـاـكانـي وانهـوتـنـهـوه له 5 بـرـگـه) پـيـكـهـاتـبو.

شـهـهـم: جـيـگـيـري ئامـرازـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه

واتـه مه به سـت لـي ئـهـوـهـيـه، كـه ئـهـگـهـر له هـهـمان بارودۆـخـدا فـۆـرمـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه جـيـبهـجـيـكـرا بهـسـهـر نمـونـهـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـهـدا، ئـهـوا ئـهـنـجـامـيـكـي هاوشـيـوهـيان زۆر نـزـيـك بهـدهـسـتـهـوه بـدات، ئـهـمهـش به ژمارـدـنـي هاوكـۆـلـكـهـي پـهـيـوهـندـي نـيـوان ئـهـو ئـهـنـجـامـهـي لهـجـاري يـهـكـهـم و ئـهـو ئـهـنـجـامـهـي لهـجـاري دوهمـدا به دهـسـتـهـيـنـراوه دهـپـيـورـيـت، بۆ دـهـرـهـيـنانـي جـيـگـيـريـش تـوـيـژـهـر هـهـسـتا به بهـكـارـهـيـنانـي شـيـوازي دوـبارـه جـيـبهـجـيـكـردـنـهـوهـي ئامـراز (test-Re-Test)، بهـم شـيـوهـيـهـش ئامـرازـهـكـه جـيـبهـجـيـكـرا بهـسـهـر نمـونـهـيـهـكـدا كـه پـيـكـهـاتـبو له (12) مامـۆـسـتـاي مادـهـي جوگـرافـيا له دـهـرهـوهـي سـنـوري نمـونـهـي تـوـيـژـيـنـهـوـهـكـه، جـياوازي كات له نـيـوان جـيـبهـجـيـكـردـنـي يـهـكـهـم ئامـرازـهـكـه و دوـبارـه جـيـبهـجـيـكـردـنـهـوهـي بۆ جـاري دوهم (15) رۆژـبو، لهـبهـرـئـهـوهـي پـيـويـسـته ئـهـم ماوهـيـه له دو يان سـي هـفـته زياتـر نهـبـيـت، بۆـئـهـوهـي كـهـسـه بهـشـدارـبوـهـكانـي هـهـنـدـيـك له وهـلامـهـكانـيان له بـيـرنـهـچـيـت، پـاشـان تـوـيـژـهـر هاوكـيـشـهـي پـهـيـوهـسـتـي پـيـرـسـۆـني بهـكـارـهـيـناوه لهـبهـرـئـهـوهـي دادـهـنـريـت بهـبـلاوترين ئامـرازـيـك لهـم بـوارـهـدا، بۆ دۆـزـيـنـهـوهـي پـهـيـوهـندـي لهـنـيـوان تـيـكـراي نـمـرهـكانـي جـيـبهـجـيـكـردـنـي يـهـكـهـم و دوهمـدا، پـهـيـوهـندـي ئـهـريـي بهـلـگـهـدارـي ئامـاري هـهـبو لهـنـيـوان تـيـكـراي نـمـرهـكانـي جـيـبهـجـيـكـردـنـي يـهـكـهـم و دوهمـدا، له ئـهـنـجـامـدا جـيـگـيـري بـرـگـهـكانـيـش (0,82) بو كـه ئـهـمهـش رـيـژـهـيـهـكـي باشـه به نـسـبـهـت جـيـگـيـريـيهـوه.

ههوتهم: جیبه جیکردنی کرداری فۆرمی تووژینه وهکه

تووژهر له بهرواری (2022/10/20) ههتا وهکو بهرواری (2022/10/25)، دهستی به دابهشکردنی فۆرمی راپرسیه که کرد، که ژماره ی فۆرمهکان (40) فۆرمی راپرسی بو به سههر مامۆستایانی مادهی جوگرافیا له قوتابخانه ئامادهیهکانی سههر به قهزای که لار.

ههشتم: ئامرازه ئامارییه به کارهاتوهکان

1. ناوهندی شیاو (الوسط المرجع):

بۆ باسکردنی ههر برهگهیه که له برهگهکانی ئامرازای تووژینه وهکه و زانیسی به هه ساکی له چوارچیهی ههر بواریکدا، ههروهها بۆ مه بهستی راقه کردنی ئه نجامهکان، ئهم یاسایه به کارهینراوه:

ناوهندی شیاو = (1×1) ، (2×2) ، (3×3) ، (4×4) ، (5×5) بۆ ژماردنی هیزی برهگهکان، یهک نمره دراوه به ئه لته رناتیقی یه کهم (زۆر لاواز)، دو نمره به ئه لته رناتیقی دوهم (لاواز)، سسی نمره به ئه لته رناتیقی سییه م (ناوهند)، چوار نمره به ئه لته رناتیقی چواره م (به هیز) پینج نمره به ئه لته رناتیقی پینجه م (زۆر به هیز)

2. هاو کۆلکه ی په یوهستی پیرسون بۆ ده رهینانی جیگیری به رینگای دوباره جیبه جیکردنی ئامرازای تووژینه وهکه

$$ن سچ س ص - (سچ س) (سچ ص)$$

=

$$\{ن 1 سچ س 2 - (سچ س) 2\}$$

دهرئه نجامهکانی تووژینه وهکه و راقه کردنی:

پاش دابهشکردنی فۆرمی راپرسی تووژینه وهکه به سههر نمونه ی تووژینه وهکه، که (40) مامۆستای بابهتی جوگرافیا له قوتابخانه ئامادهیهکانی سههر به قهزای که لار له خوگرت، پاش به کارهینانی ئامرازه ئامارییه به کارهاتوهکان بۆ شیکارکردنی زانیارییهکان دواتر تووژهر ههستا به خسته پوی ئه نجامهکانی تووژینه وهکه، ئه ویش به پپی ئامانجی تووژینه وهکه که له پیشووتردا دانرابون، جا بۆ دانیابون و وردی ئه نجامهکانی تووژینه وهکه، تووژهر ههستا به هه لئاردنی پیوه ری پینجی لیکه رت به م شیوهیه، (به رادهیه کی زۆر به هیز، به هیز، ناوهند، لاواز، زۆر لاواز)، نمره ی برهگهکانیش له پیوه ره که دا به م شیوهیه بو ژمار (5) بۆ (به رادهیه کی زۆر به هیز)، ژماره (4) بۆ (به هیز)، ژماره (3) بۆ (ناوهند)، ژماره (2) بۆ (لاواز) ژماره (1) بۆ (زۆر لاواز)، و به دیاریکراوی کیشی برهگهکانیان به م شیوهیه دیاریکرا، که گه ورهترین ژماره لیده کردنی بچوکتین ژماره له پیوه ری پینجی لیکه رت ده کهین، که واته مه ودا $5-4=1$ ، پاشان بۆ ژماردنی دریزی پۆل (طول فیئه)، مه ودا دابهشی ژماره ی ژمارهکان ده کهین که $5-4=0,80$ ، پاشان فیئه ی یه کهم که $0,80+1=1$ ده کهین، ئه مهش ده بیته ریزهیه که بۆ ئه و ناوهنده ژمیرییهکانی تر (الشریف، 2000، 43)، که ههروهک له خسته ی (2) خراوه ته پو:

خشته‌ی ژماره (2)، نرخ‌ی ناوه‌نده‌کانی ژمیره‌ی تایبته به پیوه‌ری پینجی لیکه‌رت بۆ نمونه‌ی توژیینه‌وه‌که به‌پیی پیوه‌ری لیکه‌رتی پینجی

ژ	ناوه‌ندی شیاو(متوسط مرجح)	ئاست
1	1,80- 1	به‌پاده‌یه‌کی زۆر لاواز
2	2,60 - 1,81	لاواز
3	3,40- 2,61	ناوه‌ند
4	4,20 - 3,41	به‌هیز
5	5 - 4,21	زۆر به‌هیز

له‌م به‌ش‌ه‌دا توژی‌ه‌ر
هه‌ستا به‌خسته‌پ‌وی
ئه‌نجامه‌کانی

توژیینه‌وه‌که وشیکارکردنیان ئه‌ویش به‌پیی ئه‌و پرسیارانه‌ی که له‌به‌شی یه‌که‌مدا دانراون، له‌ژیر پۆشنایی چوارچیوه‌ی تیوری و توژیینه‌وه‌کانی پیشوتر که له‌ توژیینه‌وه‌که‌دا خرابونه‌پو:

سه‌بارته به‌ وه‌لام دانه‌وه‌ی پرسیار یه‌که‌م که ده‌قه‌که‌ی به‌م شیوه‌یه بو "ئاسته‌نگیه‌کانی به‌کاره‌ینانی ریگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه لای نمونه‌ی توژیینه‌وه‌که بۆ بابته‌ی جوگرافیا له‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌قه‌زای که‌لار به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی" بۆ وه‌لام دانه‌وه‌ی ئه‌م پرسیاره‌ش توژی‌ه‌ر هه‌ستاه به‌ ده‌ره‌ینانی ناوه‌ندی شیایو گشتی به‌ شیوه‌یه‌کی ریزبه‌ندی بۆ هه‌ریه‌ک له‌ بواره‌کان، که له‌ خشته‌ی (3) خراوته‌پو:

خشته‌ی (3) ریزبه‌ندی ناوه‌ندی شیایو بۆ هه‌ریه‌ک له‌ بواره‌کانی توژیینه‌وه‌که به‌ پیی وه‌لامدانه‌وه‌ی نمونه‌ی توژیینه‌وه‌که

ته‌وه‌ره‌کانی توژیینه‌وه‌که	ناوه‌ندی شیایو	پاده‌ی ئاسته‌نگی	ریزبه‌ندی
ئاستی ئاسته‌نگیه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ ریکخستن و ئیداری قوتابخانه	3,68	به‌هیز	1
ئاستی ئاسته‌نگی په‌یوه‌ست به‌ فی‌رخواز و پرۆگرامی خویندن	3,66	به‌هیز	2
ئاستی ئاسته‌نگی په‌یوه‌ست به‌ سروشتی ریگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه	3,54	به‌هیز	3
ئاستی ئاسته‌نگی په‌یوه‌ست به‌ مامۆستاه	2,94	ناوه‌ند	4
ناوه‌نده‌ژمیری گشتی بۆ سه‌رجه‌می بواره‌کانی توژیینه‌وه‌که	3,45	به‌هیز	—

به‌پوانین له‌ خشته‌ی سه‌ره‌وه، بۆمان ده‌رده‌که‌وێت که ناوه‌ندی شیایو گشتی سه‌رجه‌می بره‌گه‌کان، بۆ ئاستی ئاسته‌نگیه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ به‌کاره‌ینانی ریگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه بۆ بابته‌ی جوگرافیا له‌ قوتابخانه ئاماده‌یه‌یه‌کانی سه‌ر به‌قه‌زای که‌لار بریتیه له‌ (3,45) که ئه‌مه‌ش له‌ ئاستی به‌هیزداییه، ئه‌م ئه‌نجامه‌ش هاو‌پایه له‌گه‌ل ئه‌نجامی توژیینه‌وه‌کانی (الرواضیه، 2003)، (المقاتی، 2018)، که ناوه‌ندی شیایو گشتی ئاسته‌نگیه‌کان

له ئاستی بههیزدا بو، بهلام پیچهوانه ئه نجامی توژیینه وهی (سماره، 2018) که ناوهندی شیایوی گشتی له ئاستی ناوهندا بو، سه بارهت به ههریه که له ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به ریکخستن وئیداری قوتابخانه له بهکارهیتانی ریگا نوییهکانی وانهوتنه وهدا له پلهی یه کهمدایه به ئاستی بههیز، به ناوهندی شیایوی گشتی (3.68)، ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به فیرخواز و پروگرامی خویندنش له ئاستی دوهمدایه به ناوهندی شیایوی گشتی (3.66)، پاشان ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به سروشتی ریگا نوییهکانی وانهوتنه وه له پلهی سییهمدایه به ناوهندی شیایوی گشتی (3.54)، له کوتايشدا ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به ماموستاوه له پلهی چوارهمدایه به ناوهندی شیایوی گشتی (2.94).

سه بارهت به وهلامدانه وهی پرسپاری دوه که دهقه کهی بهم شیویه بو "ئاستهنگیهکانی په یوه ست به ههر یه که له بوارهکانی (ریکخستن وئیداری قوتابخانه، په یوه ست به فیرخواز و پروگرام، په یوه ست به سروشتی ریگا نوییهکانی وانهوتنه وه، په یوه ست به ماموستا)، له تیروانینی ماموستایانی بابتهی جوگرافیا له قوتابخانه ئامادهیهکانی سهر به قهزای کهلار"

یه کهم: ئاستهنگیهکانی په یوه ست به بوارى ریکخستن و ئیداری قوتابخانه لای نمونهی توژیینه وه که سه بارهت به بهکارهیتانی ریگا نوییهکانی وانهوتنه وه، که له خشتهی (4) دا ناوهندی شیایوی ئاستی ئاستهنگی خراوته پرو: خشتهی (4) ناوهندی شیایوی و ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به ریکخستن وئیداری قوتابخانه له بهکارهیتانی ریگا نوییهکانی وانهوتنه وه لای نمونهی توژیینه وه که

ژ	برگه‌کان	ئاستی ئاسته‌نگیه‌کانی په‌یوه‌ست به رېڅخستن وئیداری قوتابخانه					ناوه‌ندی شیاو	ئاسته‌نگی
		به‌پاده‌یه‌کی زور به‌هیز	به‌هیز	ناوه‌ند	لاواز	زور لاواز		
1	نه‌گونجاوی ژینگه‌ی ناو پۆل له کاتی به‌کاره‌یتانی رېگا نویکانی وانه‌وتنه‌وه‌دا	17	14	4	3	2	4.05	به‌هیز
2	که‌می به‌شه وانه‌ی هه‌فتانه که مامۆسایانی ماده‌ی جوگرافیا ده‌یلینه‌وه	14	16	4	5	2	3.95	به‌هیز
3	زۆری ژماره‌ی فی‌رخوازان له نیو پۆلدا	13	16	5	2	4	3.80	به‌هیز
4	نه‌بونی ئامرازو ته‌کنولۆژیای فی‌رکاری پیویست له کاتی به‌کاره‌یتانی رېگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌دا	11	15	7	4	3	3.67	به‌هیز
5	زیادبونی به‌رپرسیاریتی ئیداری لایی مامۆستایان له کاتی به‌کاره‌یتانی رېگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌دا	11	8	7	9	5	3.37	ناوه‌ند

6	گرنگی نه دانی سهرپه رشتیارانی په روه رده یی و به دواچونه کانیان بو مه بهستی به کارهینانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه	10	6	9	8	7	3.27	ناوهند
ته وهری گشتی (محور ککل)							3.68	به هیږ

به پروانین له خشته ی سهر وه، بومان دهرده که ویت که ناوهندی شیاوی گشتی سه رجه می برکه کان بریتیه له (3.68)، ئەم ئەنجامه ش ئەوه دهرده خات که ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به ریکخستن وئیداری قوتابخانه له به کارهیتانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه دا له ئاستیکی به هیزدایه، هه ریه ک له برکه کانی (نه گونجاوی ژینگه ی ناو پۆل له کاتی به کارهیتانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه دا)، (که می به شه وانه ی هه فتانه که ماموسایانی ماده ی جوگرافیا ده یلینه وه)، (زوری ژماره ی فیرخوازان له نیو پۆلدا) پله ی یه که م و دوهم و سیسه میان گرتوه له ئاستی ئاستهنگیه کان به ناوهندی شیاوی (4.05) و (3.95) و (3.80) دوهم: ئاستهنگیه کانی په یوه ست به فیرخواز و پروگرامی خویندن، لای نمونه ی توپژینه وه که سه باره ت به به کارنه هیتانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه، که له خشته ی (5) دا ناوهندی شیاو ئاستی ئاستهنگی خراوده ترو: خشته ی (5) ناوهندی شیاو و ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به فیرخواز و پروگرامی خویندن له به کارنه هیتانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه لای نمونه ی توپژینه وه که

ناستی ناستهنگی	ناستهنگیه کانی په یوه ست به فیرخواز و پروگرامی خویندن						برکه کان	
	ناوهندی شیاو	زور لاواز	لاواز	ناوه ند	به هیز	به راده یه کی زور به هیز		
به هیز	4.17	2	2	4	11	21	نه گونجاندنی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه له گه ل ناوه پروکی ماده یی جوگرافیا	7
به هیز	3.97	5	2	5	13	14	له کاتی به کارهیتانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه ناتوانریت ئامانجه کانی وانه وتنه وه بیماده ی جوگرافیا به دیبهیتریت	8
به هیز	3.67	4	6	6	12	13	که می توانای فیرخوازانی ئاماده ی له گه ل داواکارییه کانی ریگا نوییه کانی وانه وتنه وه و شیواز و چالاکی پیویست به به کارهیتانی ئەم ریگیانه	9

10	نه بونی رپیه کی پیوست بو ماموستایان له قوناغی ئاماده ی به ئاراسته یی چۆنیته ی به کارهینانی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه	12	10	7	3	8	3.45	به هیز
11	زوری ناوه رۆکی بریارلیدراوی خویندنی ماده ی جوگرافیا له قوناغی ئاماده ی	10	12	6	7	5	3.37	ناوه ند
12	راهاتی فیرخوازن له سه ر به کارهینانی رپگا تقلیدیه کان له وانه وتنه وه دا	11	12	5	4	8	3.35	ناوه ند
ته وه ری گشتی (محور ککل)								
							3.66	به هیز

به پوانین له خشته ی سه ره وه، بۆمان ده رده که ویت که ناوه ندی شیاوی گشتی سه رجه می برکه کان بریتیه له (3.66)، ئەم ئەنجامه ش ئەوه ده رده خات که ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به فیرخواز و پرۆگرامی خویندن له ئاستیکی به هیز دایه، هه ریه ک له برکه کانی (نه گونجاندنی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه له گه ل ناوه رۆکی ماده یی جوگرافیا)، (له کاتی به کارهینانی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه ناتوانریت ئامانجه کانی وانه وتنه وه یی ماده ی جوگرافیا به دییه نریت)، (که می توانای فیرخوازنای ئاماده ی له گه ل داواکارییه کانی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه و شیواز و چالاکی پیوست به به کارهینانی ئەم رپگیانه) پله ی یه که م و دوهم و سیسه میان گرتوه له ئاستی ئاستهنگیه کان به ناوه ندی شیاوی هه ریه ک له (4،17) و (3،97) و (3،67).

سینیه م: ئاستهنگیه کانی په یوه ست به سروشتی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه لای نمونه ی توێژینه وه که سه باره ت به به کارنه هینانی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه، که له خشته ی (6) دا ناوه ندی شیاو ئاستی ئاستهنگی خراوه ته پو:

خشته ی (6) ناوه ندی شیاو و ئاستی ئاستهنگی په یوه ست به سروشتی رپگا نوییه کانی وانه وتنه وه له کاتی به کارهینانیاندا لای نمونه ی توێژینه وه که

ژ	برځه کان	ئاسته‌نگییه‌کانی په‌یوه‌ست به سروشتی ړیگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه						
		به‌پاده‌یه‌کی زور به‌هیز	به‌هیز	ناوه‌ند	لا و ز	ز و ل و از	ناوه‌ندی شیاو	
13	به‌کاره‌ینانی ړیگا نوییه‌کان له پرۆسه‌ی	17	11	5	2	5	3.82	به‌هیز

						وانه وتنه وهدا ده بیته هوی بهر به ست دروستکردن بۆ پلانی سالانه	
14	له کاتی به کارهینانی رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه، پیو یستی به کاتی زیاتر ههیه	15	10	4	5	6	3.57 به هیز
15	رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه پیو یستی به ئاماده کاری پیشو هخت ههیه	14	10	6	4	6	3.55 به هیز
16	رکه وتنه وهی ماموستا به هوی ئه وهی که به کارهینانی رینگا نوییه کانی کانی وانه وتنه وه قورس و ئالۆزن	12	11	5	6	6	3.42 ناوهند
17	دورکه وتنه وهی ماموستا له به کارهینانی رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه که پیو یستی به توانا و لیها توی زیاتر ههیه	10	9	6	8	7	3.37 لاواز
تهوهری گشتی (محور ککل)							3.54 به هیز

به پوانین له خشتهی سه ره وه، بۆمان ده رده که ویت که ناوهندی شیاوی گشتی په یوه ست به م بواره، بریتیه له (3.54)، ئاسته نگیه کانی په یوه ست به م تهوهرهش له ئاستیکی به هیزدایه، برکهی (به کارهینانی رینگا نوییه کان له پرۆسهی وانه وتنه وهدا ده بیته هوی بهر به ست دروستکردن بۆ پلانی سالانه) له پلهی یه که م دایه بۆ ئاستی ئاسته نگیه کان به ناوهندی شیاوی (3.82)، ههروهها (له کاتی به کارهینانی رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه، پیو یستی به کاتی زیاتر ههیه) پلهی دوهمی له ئاستی ئاسته نگیه کاند گرتوه به ناوهندی شیاوی (3.57)، برکهی (رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه پیو یستی به ئاماده کاری پیشو هخت ههیه) پلهی سێیه می له ئاستی ئاسته نگیه کاند گرتوه به ناوهندی شیاوی (3.55).

چارهم: که ده که ی به م شیوهیه بو، ئایا ئاسته نگیه کانی په یوه ست به ماموستا له تیروانینی ماموستایانی مادهی جوگرافیا له قوتابخانه ئاماده ییه کانی سه ره به قهزای که لار له به کارهینانی رینگا نوییه کانی وانه وتنه وهدا له چ ئاستیکدایه، که له خشتهی (7) دا، ناوهندی شیاو ئاستی ئاسته نگی خراوه ته پو:

خشتهی (7) ناوهندی شیاو و ئاستی ئاسته نگی په یوه ست به ماموستاوه له به کارهینانی رینگا نوییه کانی وانه وتنه وه لای نمونهی توێژینه وه که

ژ	برگه کان	ئاسته نگیه کانی په یوه ست به ماموستاوه						ئاستی ئاسته نگی
		به پاد هیهک ی زور به هیز	به یز	ناوه ند	لاوا ز	زور لاوا ز	ناوه ندی شی او	

18	گرنگی نه دان به بهرنامه و پارهینانی مامۆستایان له سههر چۆنیهیهتی به کارهینانی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه	10	8	12	6	4	3، 35	ناوهند
19	بیروبۆچونی مامۆستایان بهوهی که به کارهینانی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه دهبیتتههۆی کهم بونهوهی مهعریفه لای مامۆستایان	8	11	12	4	5	3.3 2	ناوهند
20	بیروبۆچونی مامۆستایان بهوهی که سیستهه و ئارامی ناو ژوری پۆل تهنها له بهکارهینانی ریگا تهقلیدییهکاندا بهدی دیت	9	11	8	6	6	3.2 7	ناوهند
21	متمانیه نه بونی مامۆستایان به گونجاوی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه له پرۆسهیی فیرکاری دا	9	6	8	8	9	2.9 5	ناوهند
22	نه بونی متمانیهیی مامۆستایان به ئهنجامی لیکۆلینهوه پهروهردیهیهکان که ئاماژه دهکهن به گرنگی به کارهینانی ریگا نوییهکان وانهوتنهوه	5	6	4	11	14	2.4 2	لاواز
23	ههستکردنی مامۆستا بهوهی که له کاتی به کارهینانی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه، ئازادی زیاتر به فیرخوازان دهریت ئه مهش دهبیتتههۆی ئهوهی که کاربکاته سههر پیگهی کۆمه لایهتی	5	3	6	14	12	2.3 7	لاواز
تهوهری گشتی (محور ککل)								ناوهند
								2.9 4

به پوانین له خشتهی سههرهوه، بۆمان دهردهکهویت که ناوهندی شیاوی گشتی سههرجهمی برهگهکان بریتییه له (2,94)، ئاستهنگیهکانی په یوه ست بهم تهوهرهش له ئاستیکی ناوهند داییه، برهگی (گرنگی نه دان به بهرنامه و پارهینانی مامۆستایان له سههر چۆنیهیهتی به کارهینانی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه) له پلهی یه کهم دایه بۆ ئاستی ئاستهنگیهکان به ناوهندی شیاوی (3,35)، ههروهها (بیروبۆچونی مامۆستایان بهوهی که به کارهینانی ریگا نوییهکانی وانهوتنهوه دهبیتتههۆی کهم بونهوهی مهعریفه لای مامۆستایان) پلهی دوهمی له ئاستی ئاستهنگیهکاندا گرتوه به ناوهندی شیاوی (3,32)، برهگی (بیروبۆچونی مامۆستایان بهوهی که سیستهه و

ئارامى ناو ژورى پۆل تهنها له به كارهيئانى ريگا تقليديه كاندا بهدى ديت) پلهى سييهى له ئاستى ئاستهنگيه كاندا گرتوه به ناوهندى شياوى (3,27).

دهرئه نجامه كان:

1. سه بارهت به ئاستى گشتى ئاستهنگيه كانى به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه لاي ماموستايان له ئاستىكى (بههيز) دايه، واته ريگرييه كانى به كارهيئانى وانهوتنه وه كه له فورمى راپرسى تويزينه وه كه دا هاتوه به پي وه لامه كانى ماموستايانى به شدار بوى نمونهى تويزينه وه كه ريگري گهره كه ماموستايان نه توانن ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه بۆ بابتهى جوگرافيا له خويندنگه ئامادهيه كانى سه ره به قهزاي كه لار به كارنه هينن، ناوهندى شياوى گشتيشى گهيشته (3,45)، كه به دياريكراووش له خستهى (2)، كه له كيشى برهگه كان نه وه دياريكراوه كه (3,41-4,20) له ئاستى بههيزدا خوى دهبينته وه.

2. ئاستى ئاستهنگى په يوه ست به ريخستن وئيدارهى قوتابخانه له به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه لاي نمونهى تويزينه وه كه خوى دهبينته وه له ئاستىكى (بههيز) كه ناوهندى شياووشى برىتييه له (3,68).

3. ئاستى ئاستهنگى په يوه ست به فيرخواز و پروگرامى خويندن له به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه لاي نمونهى تويزينه وه كه له ئاستى (بههيز) دايه و ناوهندى شياووشى برىتييه له (3,66).

4. ئاستى ئاستهنگى په يوه ست به سروشتى به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه لاي نمونهى تويزينه وه كه له ئاستى (بههيز) دايه و ناوهندى شياووشى برىتييه له (3,54).

5. ئاستى ئاستهنگى په يوه ست به ماموستا، له به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه لاي نمونهى تويزينه وه كه له ئاستى (ناوهند) دايه و ناوهندى شياووشى برىتييه له (2,94).

راسپارده كان:

1. به پيوه به رايه تيبه گشتيه كانى په روه رده ههستن به كردنه وهى خولى ريگاكانى وانهوتنه وه بۆ ماموستايان، به تاييهت بۆ شاره زابون و فيربون له سه ر چۆنيه تى به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه.

2. چاوپيداخشاندنه وه و گرنگيدانى زياتر به بابته كانى ناو پروگرامى خويندن له كوليژه كانى په روه رده، سه بارهت به پيگه ياندن و ئاماده كردن و راهيئانى خويندكارانى ئهم كوليژانه له سه ر چۆنيه تى به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه.

3. پيوستى به كارهيئانى ريگا نوييه كانى وانهوتنه وه له لايه ن ماموستايانه وه بۆ وانهوتنه وهى مادهى جوگرافيا، له گه ل ئه وه شدا سه ره پرشتيارانى په روه ردهى و برپارده رده كان يارمه تيدرو پشتگيريكه رى ماموستايان بن.

4. دابينكردى ئامرازى فيركارى گونجاو له ناوهنده كانى خويندندا، به هوى ئه وهى له كاتى به كارهيئانى ريگا نوييه كان ماموستايان زياتر پيوستيان به به كارهيئانى ئامرازه فيركارييه كان هيه.

پیشیارهکان:

1. ئەنجامدانی توێژینه‌وه‌یه‌کی هاوشیۆه، به‌لام بۆ خستنه‌پۆی س‌روش‌تی ئاستی شاره‌زای و لیزانینه‌کانی مامۆستا و ئەو ئاسته‌نگیه‌ تایبه‌تانه‌ی که ده‌بنه‌هۆی به‌کارنه‌هێنانی رێگا نوییه‌کان له وانه‌وتنه‌وه‌دا.
2. ئەنجامدانی توێژینه‌وه‌یه‌کی هاوشیۆه که تاییدا ئاسته‌نگیه‌کانی به‌کارهێنانی رێگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ بخاته‌پۆ، به‌لام له قوناغه‌کانی تری خویندن.
3. ئەنجامدانی توێژینه‌وه‌یه‌کی هاوشیۆه له‌سه‌ر ئاسته‌نگیه‌کانی به‌کارهێنانی رێگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌، به‌لام له مادده زانستییه‌کان.

Obstacles faced in Utilizing Modern Methods in Teaching the subjects of Geography from Teachers' view in Preparatory Schools in Kalar's District

Bakhtiyar Habib Said

Department of Geography, College of Education ,University of Garmian, Kalar, Kurdistan Region, Iraq.

Abstract:

The aim of this research is to identify the obstacles that face Preparatory School teachers when teaching the material courses in using modern teaching methods inside classes, The research focuses on School Teachers of the Geographical Material courses at Preparatory stage in the district of Kalar for the School year (2022-2023), (40) teachers out of (122), were stratified randomly chosen to apply the research tool upon to fulfill the aim of this research, The study used descriptive approach, drawing on the study tool, a questionnaire consist of (23) questions divided into five items , which are (strongly disagree, disagree ,neither agree nor disagree, agree, strongly agree), meeting the scores (1, 2, 3, 4, 5) respectively, then calculated its Validity and Reliability, The most important statistical means applied in the study are (descriptive statistics ,and pearson correlation coefficient), after applying the tool to the research subjects and calculating the results, The researcher concluded the followings: school administrative and environmental related obstacles were the main causes of Preparatory school teachers abandoning modern Teaching Methods in Geographical material classes, after that obstacles related to the curriculum and students when using of modern Teaching Methods, finally, obstacles related to the teacher. Based on the result, a set of proposal and recommendations have been suggested.

Keywords: Obstacles, Modern Teaching Methods, Geographical Material, Preparatory School

سه رچاوه كان:

- حه مدمين، پهمه زان (2014)، ريگاو شينوازه تيوري و پراكتيكيه كانى وانه وتنه وه، چ 1، چاپخانه ي پوژه لآت، هه وليتر.
- شوانى محمد (2015)، نوسينى تويزينه وه له كومه لئاسيدا، چ 1، چاپه مهنى هيقي، هه وليتر.
- عهدهس، عهبدولره حمان، يوسف ئه لقتامى (2013)، سايكولوزيائى پهروه رده ي (تيوري و پياده كردنى سه ره كيي)، وه رگيراني - سه لاه سه عدى، چ 1، چاپخانه ي نارين، هه وليتر.
- قه ره چه تاني، كه ريم شه ريف (2014)، سايكولوزيا و ريگاكانى وانه وتنه وه، چ 1، چاپخانه ي پيره ميتر، سليمانى.
- هزين، كه ريم احمد (2014)، بنه ما گشتيه كانى ريگاكانى وانه وتنه وه، چ 1، چاپخانه ي نارين، هه وليتر.
- الأحمد، ردينة عثمان و حدام عثمان (2001)، طرائق التدريس، ط 1، دار المناهج، عمان، الاردن.
- اسماء، موسى الحجوج، (2020)، الكلية الجامعية بالخفجي، جامعة حفر الباطن، معوقات استخدام طرق التدريس الحديثة في تدريس الدراسات الاجتماعية بالمرحلة المتوسطة والثانوية من وجهة نظر المعلمين بالمملكة العربية السعودية في ضوء بعض المتغيرات، مجلة كلية التربية، جامعة الأزهر، العدد: (186)، الجزء الثاني
- ايمان، قناوي محمد (2018)، المعوقات الاجتماعية والاقتصادية والإدارية للإدارة الإلكترونية بجامعة الأزهر وسبل مواجهتها من وجهة نظر العاملين بالجامعة، كلية الدراسات الإنسانية - جامعة الأزهر، مجلة كلية التربية، جامعة الأزهر، العدد (177) الجزء الثاني.
- البليوي، عايد (2007)، اثر استخدام اسلوب حل مشكلات في تنمية مهارات حل مسائل وحدة القيم القصوى التطبيقية لدى طلاب الثالث الثانوي. رسالة ماجستير غير منشورة، كلية التربية، جامعة الملك السعود.
- جرجس، جرجس. (2005)، معجم مصطلحات التربية والتعليم، ط 1، دار النهضة العربية، القاهرة- مصر.
- الحجوج، اسماء موسى (2020)، معوقات استخدام طرق التدريس الحديثة في تدريس الدراسات الاجتماعية بالمرحلة المتوسطة والثانوية من وجهة نظر المعلمين بالمملكة العربية السعودية في ضوء بعض المتغيرات، مجلة كلية التربية، جامعة الأزهر، العدد (186).
- الحريري، رافدة. (٢٠١٤). التقويم التربوي، ط 1، دار المناهج للنشر والتوزيع، عمان- الاردن.
- الخوالدة، سالم عبدالعزيز (2004)، اثر دورة التعلم المعدلة في تحصيل طلبة الصف الثاني الثانوي العلمي في الاحياء، مجلة المنار، العدد (13)، المجلد الثالث.
- خوالدة، محمد محمود (2003)، مقدمة في التربية، ط 1، دار المسيرة للنشر والتوزيع، عمان- الاردن.
- دروزة، افنان، (2000) النظرية في التدريس وترجمتها عمليا، ط 1، مطبعة دار الشروق، الاردن.
- الرواضية. صالح (2003) معوقات استخدام الطرائق الحديثة لتدريس مواد الدراسات الاجتماعية بمرحلة التعلم الاساسي في الاردن. مجلة مركز البحوث التربوية. جامعة قطر. عدد (24).
- ريان، فكري حسن (١٩٩٩)، التدريس أهدافه أسسه أساليب تقويم نتائجه تطبيقاته"، ط ٤، عالم الكتب، القاهرة.
- زرزورة، عبید (2018)، دور طرائق التدريس حديثة في تنمية كفاءة الاستاذ-معلمي مرحلة الابتدائية- ادوار انموذجاً، جامعة ادار، مجلة افاق علمية، المجلد (10)، عدد (3).
- سليم، ناصر محمود (2019)، طرق التدريس و اساليب الشائعة لدى اعضاء هيئة التدريس بقسم الدراسات الاسلامية بجامعة ملك سعود و مبررات استخدامهم لها، المجلة الدولية التربوية المتخصصة، المجلد (8)، العدد (5).
- سمارة، نواف أحمد، (2018)، واقع ومعوقات استخدام استراتيجيات التعلم النشط لدى معلمي العلوم للمرحلة الثانوية في الأردن. دراسات، العلوم التربوية، المجلد (7)، العدد (4).
- الشريف، ناصري محمد (2000)، محاضرات في مقياس ادوات وبناء تصميم البحث العلمي، سنة أولى ماستر، جامعة محمد الشريف مساعدية، معهد علوم وتقنيات النشاطات البدنية والرياضية، الجزائر.
- شكري، احمد ابراهيم (1992)، التعليم و التعلم في جامعات والمعاهد العليا، مركز النشر العلمي جامعة الملك عبد العزيز.

- الشنيف، محمد علي محمد، (2008)، معوقات استخدام الطرائق الحديثة في تدريس المواد الاجتماعية للمرحلة الأساسية في الجمهورية اليمنية. كلية التربية، جامعة صنعاء، (رسالة ماجستير غير منشورة).
- عبد اللطيف، فرج، (2008) طرق التدريس في القرن الواحد والعشرين، ط1، دار المسيرة للنشر والتوزيع، عمان - الاردن.
- عبد الحكيم، غادة، جلال (2008)، طرق تدريس التربية الرياضية، ط1، دار الفكر العربي، القاهرة- مصر.
- عبد السلام، عبده محمد (2006)، اثر استخدام انموذجي ميرل وتينسون وجانيه التعليميين في اكتساب المفاهيم الجغرافية والاتجاه نحو المادة لدى طلاب المرحلة المتوسطة، كلية التربية - ابن رشد، جامعة بغداد، (اطروحة دكتوراه غير منشورة).
- عبد الكريم، سلوان طلال (2008)، معوقات استخدام الطرائق الحديثة لتدريس مواد اللغة العربية في المرحلة الاعدادية، مجلة البحوث التربوية والنفسية، جامعة الموصل، العدد (32).
- عبيدات واخرون (1996)، البحث العلمي و مفهومه و ادواته و اساليبه، ط1، دار الفكر، عمان - الاردن.
- فاطمة، عبد الوهاب، (2005)، فعالية إستخدام بعض استراتيجيات التعلم النشط في تحصيل العلوم وتنمية مهارات التعلم مدى الحياة والميول العلمية لدى تلاميذ الصف الخامس الإبتدائي، مجلة التربية العلمية، كلية التربية، جامعة عين شمس، العدد (2).
- قدورة، دلال كامل (2009)، طرق التدريس العامة، ط1، دار دجلة، عمان - الاردن.
- محسن، علي عطية (2008)، الاستراتيجيات الحديثة في التدريس الفعال ط2، دار الصفاء للطباعة والنشر والتوزيع، عمان - الاردن.
- مرعي، توفيق أحمد و محمد محمود الحيلة (2009)، طرائق التدريس العامة، ط4، دار المسيرة للنشر والتوزيع، عمان - الاردن.
- مغيدى، الحسن محند (1997)، معوقات الإشراف التربوي كما يراه المشرفون والمشرفات في محافظة الإحساء التعليمية، مجلة البحوث التربوية، جامعة قطر، قطر، (رسالة ماجستير غير منشورة).
- المقاطي، صالح ابراهيم، (2018)، معوقات تطبيق استراتيجيات التدريس الحديثة في تدريس مقررات العلوم الشرعية في المرحلة الثانوية لنظام المقررات من وجهة نظر المعلمين، مجلة العلوم الانسانية والإدارية، العدد (1).
- نعمان، متولي (2012)، المرشد المعاصر إلى أحدث طرائق التدريس وفق معايير المناهج الدولية، ط1، دار العلم والايمان للنشر والتوزيع، دسوق، مصر.
- نهاد، صبيح سعد (1990)، طرق خاصة في تدريس العلوم الاجتماعية، مطابع التعليم العالي، وزارة التعليم العالي و البحث العلمي، جامعة البصرة.
- هيلات، صلاح (2007)، اثر استراتيجية التدريس فوق المعرفية في تحصيل طلبة الصف التاسع في مبحث التاريخ. جامعة الهاشمية، كلية العلوم التربوية، مجلة العلوم التربوية والنفسية، المجلد (8)، عدد (2).

Clark, A, (2004) Much to learn about –learning Adults Learning, The national institute of Adult continuing Education, England, vol, (10), No, (2), 141-158.

William S and Anna W. (1998) Introduction to education Teaching in a Diverse Society. New jersey: prentice- Hall. Inc.

پاشکۆی (1)

پێوانی ئاسته‌نگییه‌کانی به‌کارهێنانی رێگانوویییه‌کان له‌ وانه‌وتنه‌وه‌ی ماده‌ی جوگرافیا له‌ پ‌وانگه‌ی مام‌وستایانه‌وه‌، به‌شیوه‌یه‌کی کۆتایی

زانکۆی گەرمیان
کۆلیژی پەرۆدە
بەشی جوگرافیا

مامۆستای بەرپۆش:.....

سلاویکی زانستیانە:

تۆیژەر هەڵدەستێ بە ئەنجامدانی تۆیژینەوێهەکی زانستی بەناوێشانێ (ئاستەنگییەکانی بەکارهێنانی
پێگانوییەکان لە وانهوتنەوێ مادی جوگرافیا لە پروانگە مامۆستایانەوێ)، بۆ ئەم مەبەستەش داوا لە تۆی
بەرپۆش دەکەین هاوکاریمان بکەیت بە پرکردنەوێ ئەم فۆرمە بە زانیاری دروست، زۆر سوپاس بۆ
هاوکاریکردنتان.

تۆیژەر

بەختیار حبیب سعید

*تەوێهەری یەکەم: زانیاری تایبەت بە مامۆستا:

گۆراوەکان	ئاستی گۆراوەکان	دوبارەبوەکان	پۆشە سەدی
پەگەز	نێر		
	مێ		
ئاستی ئەکادیمی	بكالۆریۆس		
	دبلۆمی بالا		
	ماستەر		
	دکتۆرا		
سالانی خزمەت لە پرۆ وانەوتنەوێ	کەمتر لە 5 سال		
	5 -- 10 سال		
	10 سال زیاتر		

*تهوهري دوهم:

1. ئاستهنگي پهيوهست به پيڅستن وئيداري قوتابخانه

ژ	برگهكان	ئاستهنگيهكانی پهيوهست به پيڅستن قوتابخانهوه					ناوهندي شياو	ئاستي ئاستهنگ
		به پراډيهكي زور بههيز	ناوهند	لاواز	زور لاواز			
1	زيادبوني بهرپرسياريتي ئيداري لايي ريگا نوښهكانی وانهوتنهوهدا							
2	زوري ژماره ي فیرخوازان له نيو							
3	کمی بهشه وانه ي هفتانه که ماموستايانی ماده ي جوگرافيا دهيلينهوه							
4	گرنگي نه دانی سهرپرشتياري پهرورده يي و به دواچونه کانيان بؤ مهبهستي به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه							
5	نه گونجاوي ژينگه ي ناو پول له کالي به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه	به پراډيهكي زور بههيز	ناوهند	لاواز	زور لاواز	ناوهندي شياو	ئاستي ئاستهنگ	ژ
7	ههستکردنی ماموستا بهوه يي که له کاتي به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه، که ئازادي زياتر به فیرخوازان ددریت نه مهش دهبيتههوي نهوه ي که کاربکاته سهر پيگه ي کومه لايه تي							
8	نه بوني متمانه يي ماموستايان به نه جامي ليکولينهوه پهرورده بيه کان که ئاماژه دهکان به گرنگي به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه							
9	متمانه نه بوني ماموستايان به گونجاوي ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه له پرؤسه يي فيرکاري دا							
10	بيروبوچوني ماموستايان بهوه يي که سيستم و ئارامي ناو ژوري پول تهنه له به کارهيتاني ريگا تقليديه کانداهدي ديت							
1	گرنگي نه دان به بهرنامه و راهيتاني ماموستايان له سهر چؤنيه تي به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه							
2	بيروبوچوني ماموستايان بهوه يي که به کارهيتاني ريگا نوښهكانی وانهوتنهوه دهبيتههوي که م بونهوه مه عريفه لايي ماموستايان							

							تهوهري گشتي (محور ککل)		
							نه بونی ئامرازو تهکنولۆژیای فیرکاری پتیوست له کاتی به کارهینانی ریکا نوییهکانی وانهوتنهوهدا	6	
							تهوهري گشتي (محور ککل)		

2. ئاستهنگیهکانی په یوهست به ماموستاوه

3. ئاستهنگیهکانی په یوهست به فیرخواز و پروگرام:

ئاستی ئاستهنگی	ئاستهنگیهکانی په یوهست به فیرخواز و پروگرامی خویندن						برگهکان	ژ
	ناوهندی شیاو	زۆر لاواز	لاواز	ناوهند	بههینز	به رادهیهکی بههینز زۆر		
							زۆری ناوهپۆکی بریارلیندراوی خویندنی مادهی جوگرافیا له قونای ئامادهی	13
							نه بونی رینه ریهکی پتیوست بۆ ماموستایان له قونای ئامادهی به ئاراستهیی چۆنیهتی به کارهینانی ریکا نوییهکانی وانهوتنهوه	14
							له کاتی به کارهینانی ریکا نوییهکانی وانهوتنهوه ناتوانریت ئامانجهکانی وانهوتنهوهیی مادهی جوگرافیا به دیبهینریت	15
							نه گونجاندنی ریکا نوییهکانی وانهوتنهوه له گه ناوهپۆکی مادهی جوگرافیا	16
							که می توانای فیرخوازانی ئامادهی له گه داواکارییهکانی ریکا نوییهکانی وانهوتنهوه و شیواز و چالاکي پتیوست به به کارهینانی ئهم ریکایانه	17
							پاهاتی فیرخوازان له سهه به کارهینانی ریکا تقلیدیهکان له وانهوتنهوهدا	18
							تهوهري گشتي (محور ککل)	

ژ		ئاسته‌نگییه‌کانی په‌پوه‌ست به سروشتی ړیگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه						ئاستی
		به‌پاده‌یه کی زور به‌هینز	به‌هینز	ناو‌ه‌ند	لاو	زور لاواز	ناو‌ه‌ندی شیاو	ئاسته‌نگ
19	به‌کاره‌ینانی ړیگا نوییه‌کان له پرۆسه‌ی وانه‌وتنه‌و‌دا ده‌بیته‌ه‌وی به‌ره‌به‌ست دروست‌کردن بۆ پلانی سالانه							
20	له کاتی به‌کاره‌ینانی ړیگا نوییه‌کانی وانه‌وتنه‌وه،							

							پښوښتی به کاتی زیاتر ههیه	
							رېگا نوښهکانی وانهوتنه وه پښوښتی به ئامادهکاری پښوخته ههیه	21
							دورکه وتنه وهی ماموستا به هوی ئه وهی که به کارهیتانی رېگا نوښهکانی وانهوتنه وه قورس و ئالو	22
							دورکه وتنه وهی ماموستا له به کارهیتانی رېگا نوښهکانی وانهوتنه وه که پښوښتی به توانا و لیهاتوی زیاتر ههیه	23
							تهوهری گشتی (محور ک	

4 . ئاستهنگیهکانی په یوه ست به سروشتی رېگا نوښهکانی وانهوتنه وه